

Hilversum 16 juli 2009

Europese Commissie
Email: info-b4-ext@ec.europa.eu

Geachte Commissie,

Betreft: Digital Dividend Public Consultation

Hierbij stuur ik u de zienswijze van Broadcast Partners met betrekking tot het consultatiedocument Digitaal Dividend in de UHF-band. Deze zienswijze is ook gebruikt als input voor de nationale consultatie.

Algemeen:

Voor het bedrijven van omroep is spectrum nodig, dat eenvoudig propageert en waarmee de ontvanger dus ook eenvoudig bereikt kan worden. Dat is dan ook de reden dat omroep thans in de banden III, IV en V zit. Om technische reden vergt de omroepdienst een ruime bandbreedte c.q. veel frequentieruimte; ook na digitalisering van de genoemde omroepbanden.

De meeste omroepdiensten worden free-to-air gebracht. Deze zijn dus gratis voor het algemene publiek. Het publiek betaalt niet voor omroepdiensten, althans voor de meeste niet, of is – als het gaat om aanvullende omroepdiensten als mobiele TV – bereid om een gering bedrag voor die diensten te betalen. Het business model is dus beperkt en dat vertaalt zich onder meer in een beperkt budget om de verspreiding van de content te realiseren. Daar komt bij dat de ontvangstapparatuur (prijs)technisch beperkt moet kunnen blijven, om die voor iedereen bereikbaar te houden.

Kort samengevat, heeft omroep een bepaalde hoeveelheid spectrumruimte nodig om het publiek goed, in eigentijdse kwaliteit en met voldoende kanalen te kunnen bereiken. Omroep dient in het huidige, eenvoudig propagerende spectrum te blijven.

Digitalisering:

Het is, als bekend, technisch mogelijk om de analoge zendsystemen om te zetten naar digitale en dat betekent onder meer een efficiënter gebruik van het spectrum. In ITU-verband is het spectrum in Band III, IV en V opnieuw gepland voor omroep-toepassingen op digitale basis. De drie Nederlandse publieke televisienetten, die gebruik maakten van zowel Band III, IV en V, kunnen nu in beginsel op één DVB-multiplex in de UHF-band uitzenden. Deze ene multiplex beslaat overigens wel uit diverse frequentieblokken, verdeeld over Nederland. Het resterende UHF omroepspectrum, voor zover daar althans internationale gebruiksrechten voor zijn verworven, is op commerciële basis vrijwel geheel in gebruik door de Nederlandse aanbieder Digitenne.

Ontwikkelingen op het gebied van televisieomroep staan niet stil. Er is, naast de diensten op de huidige multiplexen van de publieke omroep en Digitenne, een behoefte aan extra omroepdiensten, zoals:

- mobiele TV (DVB-H, T-DMB);
- HDTV toepassingen;
- Varianten op bovenstaande.

Bij de huidige spectrumbelegging in Nederland wordt voorzien in de publieke omroep multiplex en de vier commerciële multiplexen. De toepassing van de vier commerciële multiplexen is evenwel sinds eind 2008 vrij van oormerken. Er mag sindsdien meer dan alleen omroep met de multiplexen bedreven worden. Daarmee staat het in beginsel dus ook open voor telecomtoepassingen en als dat zou gebeuren, verdwijnt daarmee echter wel een groot stuk omroepspectrum.

Parallel hieraan, ter ondersteuning van audiovisuele producties, is er een enige behoefte aan draadloze communicatie in het kader van PMSE¹. Op dit moment geschiedt dat deels in UHF-kanaal 63 en op zeer veel plaatsen verspreid in de UHF-band; op basis van interleaved spectrumbenadering. De behoefte aan deze toepassingsvorm neemt verder toe.

Weliswaar verbeteren de compressiemethoden, maar aan de andere kant wacht de invoering van HDTV en die vraagt qua spectrumbelegging per programma nagenoeg evenveel ruimte, als de analoge kanalen van weleer. Daarnaast mag rekening gehouden worden met de inmiddels opkomende mobiele TV, welke – wil het een slagingskans hebben – evenzeer in het eenvoudig propagerende spectrumdeel ondergebracht dient te worden. Zou deze – of andere omroepdiensten – uitzenden in bijvoorbeeld de 2,6 GHz band, dan heeft het bij voorbaat een geringe slagingskans.

De elektronische telecommunicatie is een sector die aandringt op het beschikbaar komen van een groter aandeel van het spectrum. En hoe eenvoudiger dat spectrum propageert, hoe gunstiger dat voor de telecombedrijven is. Vandaar de grote belangstelling voor het spectrumdeel van 790 tot 862 MHz. De telecomsector genereert een veel grotere omzet dan de omroep en dat betekent dus, dat telecom de omroep, indien spectrumgebruik op grond van economische aspecten wordt beoordeeld, verdringt. Daarmee gaat het belang van omroep, dat verder strekt dan geldomzet, natuurlijk wel teloor. Eenmaal uit het spectrum (of een bepaald spectrumdeel) verdreven, houdt het op. Er is dan geen weg terug. Dat wil zeggen dat omroep in zo'n geval zou worden gemarginaliseerd.

Europese besluitvorming beveelt aan om voor het digitaal dividend één geharmoniseerd stuk spectrum van kanaal 61 – 69, ook wel 800 MHz band genoemd, te reserveren om aldaar invulling te geven aan de introductie van breedbandige diensten. Dat betekent concreet dat het huidige spectrumgebruik aldaar door en voor omroep dan beneden kanaal 61 zal moeten worden ondergebracht. Echter, als gevolg van het herverkavelen zullen alle voor Europa internationaal beschikbare kanalen tussen 21-60 volledig benut gaan worden, of wellicht overbevolkt raken. Het valt sterk te betwijfelen of het huidige en het toekomstig ge-

¹ Programme Making and Special Events

wenste PMSE gebruik in dit banddeel mede kan worden ondergebracht. Dit pleit er voor om in ieder geval het huidige PMSE gebruik van kanaal 63 onder te gaan brengen in het mogelijk te vormen duplexgat rond kanaal 65 (11 MHz breed) dat gaat ontstaan bij de introductie van mobiele breedbanddiensten in de kanalen 61-69. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of het overige PMSE gebruik in 21-60 kan worden ondergebracht.

Vast staat inmiddels dat het huidige benutte spectrum voor digitale TV door de publieke en commerciële omroep onveranderd zal blijven en dat de introductie van HDTV en verdere uitbreiding van TV-kanalen binnen het vastgelegde² spectrum zal dienen plaats te vinden. Dit zet een rem op verdere uitbreidingsmogelijkheden. Technologische verbeteringen, met name de toegepaste compressietechniek, zullen wellicht tot extra spectrale ruimte leiden, maar de behoefte aan hogere kwaliteit en het verder uitbouwen van TV-netten zal daarentegen meer UHF-spectrum vragen dan wordt gewonnen met verbeterde compressietechnieken.

Aangezien de behoefte aan omroepspectrum dus eerder toe- dan afneemt ontstaat de noodzaak voor overloop naar band III. De ruimte aldaar is dan nodig om de alsdan ontstane tekorten in band IV en V te compenseren. In het nationale consultatiedocument wordt er van uitgegaan dat eventueel vrijkomende ruimte in band III mogelijkheden biedt om digitale TV in onder te brengen. Hierbij wordt verwezen naar een door de overheid verrichte studie, die de Nederlandse overheid evenwel niet openbaar wenst te maken.

In het document wordt op dit punt verwezen naar een door het Agentschap Telecom verrichte studie waarvan de inhoud en daardoor de impact op het spectrum (in band III) bij mij onbekend is. Tot dusverre bleek het departement niet bereid om deze ter inzage te geven, zodat ik een voorbehoud moet maken met betrekking tot het trekken van conclusies, die direct of indirect met band III te maken hebben. Het ontbreken van bedoelde informatie tast overigens de zin van onderhavige consultatie aan. Aan de markt wordt immers cruciale informatie onthouden, terwijl deze openbaar zou dienen te zijn.

Aan de andere kant groeit de behoefte aan spectrum in band III evenwel ook. Diensten als DAB, DAB+, DRM+, DMB, etc. moeten het hebben van portable-indoor en mobiele ontvangst. Derhalve hebben deze een plaats nodig in Band III, welke daar bij uitstek geschikt voor is. Deze ontwikkelingen in band III lijken nu pas echt vaart te krijgen³ en als de voortekenen juist zijn, zullen deze spoedig hun entree maken. Beoogde ontwikkelingen lijken op eerste inzicht los te staan van het digitaal dividend, echter niets is minder waar. De ontwikkelingen in de UHF-band met betrekking tot het exploiteren van het digitaal dividend mogen dus niet los gezien worden van de toekomstige belegging van band III en kunnen een bedreiging gaan vormen voor de ontwikkelingen in Band III. De overloop vanuit band IV en V staat dus op gespannen voet met de in de vorige alinea genoemde toepassingen in band III.

² Bedoeld wordt de internationaal gecoördineerde frequentieruimte.

³ In februari 2009 werd in Nederland een band III vergunning aan MTV-NL verstrekt en binnenkort worden een multiplex vergund t.b.v. de commerciële radiostations.

Heden benutten de kabelexploitanten het gehele UHF-spectrum voor de overdracht van analoge en digitale omroepkanalen. Mogelijk betekent dat de kabelaanbieders ook een deel van hun UHF-spectrum zullen moeten prijsgeven, om invulling door breedbandige diensten in dat spectrumdeel mogelijk te maken. De mogelijkheid bestaat dus, dat kabelspectrum onbruikbaar wordt voor de omroepdienst. Dit vraagt zeker om nader onderzoek.

Synthese;

De teneur van het digitaal dividend is dat omroepspectrum onttrokken zou worden aan exclusief gebruik door omroep. Het is van belang om het spectrum voor exclusief gebruik door omroep helder af te bakken, zodat deze geen onderwerp van verdere discussies wordt. Dergelijke discussies zouden namelijk een economische achtergrond hebben en omroep zou steeds meer terrein prijs moeten geven, zodanig dat de dienst zelf in gevaar zou komen.

Het vrijmaken van 61 – 69 voor breedband mobiele telecom toepassingen heeft vergaande consequenties voor het huidig en te verwachten spectrumgebruik voor omroep. Het ligt in de lijn der verwachting dat de omroep-toepassingen niet volledig opgevangen kunnen worden in het internationaal voor Nederland beschikbare spectrum 21 – 60; zeker als hierbij ook nog rekening dient te worden gehouden met de PMSE behoefte.

Technologische verbeteringen, met name de toegepaste compressietechniek, zullen wellicht tot een meer efficiënt gebruik van spectrale ruimte leiden, maar de behoefte aan hogere kwaliteit en het de ontwikkeling van TV-services/netten zal daarentegen meer spectrum vragen dan wordt gewonnen met verbeterde compressietechnieken. Dit brengt met zich mee dat er de noodzaak ontstaat voor het overhevelen van TV-toepassingen naar band III. Dit staat echter weer op gespannen voet met de te verwachten ontwikkelingen in band III van de aldaar geprojecteerde diensten.

De conclusie lijkt dan ook gerechtvaardigd dat de huidige ontwikkelingen in het kader van het digitaal dividend ertoe leidt dat omroep gemarginaliseerd dreigt te worden.

Met vriendelijke groeten,

Henk Milius, B.Sc.
Manager netwerkontwerp

Bedrijfsinformatie:

Broadcast Partners levert omroep techniek. Onze core business is:

- **Broadcast netwerken:** wij ontwerpen, bouwen en beheren zenders, zenderopstelplaatsen en zendernetwerken. Wij beheren zendernetwerken in België, Nederland en Denemarken;
- **Consultancy:** we hebben unieke kennis over omroep frequenties, frequentieplanning, coverage en zendernetwerken (FM, DVB, DAB, DRM, DMB, AM) en adviseren daarover;
- **Broadcast producten:** wij verkopen alles voor radio, van microfoon tot mengtafel, radioautomatisering, andere software oplossingen, zoals RDS en TMC software en encoders, zendinstallaties en antennemasten.

Broadcast Partners groeit snel. Onze klanten: in de eerste plaats radiostations op allerlei plaatsen in de wereld, zowel grote als kleine, maar ook overheden en andere organisaties. Maar onze zaken gaan altijd over broadcasting, want dat is onze core business. We make radio happen. Kijk elders op onze website voor de details.